

FRILUFTSMUSEET

MARIEBERGSSKOGEN

som lyder under Värmlands fornminnes- och museiförening, är en av Karlstad stad år 1920 upplåten park med en yta av 40 tunnland (närmare 200.000 kvm). Initiativtagare till friluftsmuseet är den år 1947 avlidne köpmannen och direktören W. Welin. Planläggningen av de olika byggnaderna, vilka uppförts genom fornminnesföreningens försorg, är uppgjord av den år 1924 bortgångne värmelänningen, intendenten vid Nordiska museet, Nils Keyland och dennes efterträdare i ämbetet, nuvarande professorn Sigurd Erixon.

Området hålls öppet

Sommartid: 30 april—30 september kl. 7—23 (utom festkvällar, då parken stänges en halv timme efter festens slut).

Vintertid: 1 oktober—29 april kl. 8 till mörkrets inbrott.

Visningar

Herrgården, Spikgården, Finnstugan och Carl IX:s jakt- och fiskebod hållas öppna för allmänheten alla sön- och helgdagar sommartid mellan kl. 14—16. Vardagar visas Herrgården efter tillsägelse hos parkvakten eller telefon 118 37 mellan kl. 13,30—15.

Avgifter: Herrgården och Carl IX:s jaktbod 25 öre äldre, 10 öre barn. Rundvandring genom skogen med ciceron 50 öre äldre, 25 öre barn efter tillsägelse dagen innan.

Försäljning

Nysätersboden har sommartid öppet onsdagar 12—17, sön- och helgdagar 13—17. Värmlands musei skrifter, vykort, minnesnål, brevmärke och museets keramik samt hemslöjdsalster av värmländska hantverkare.

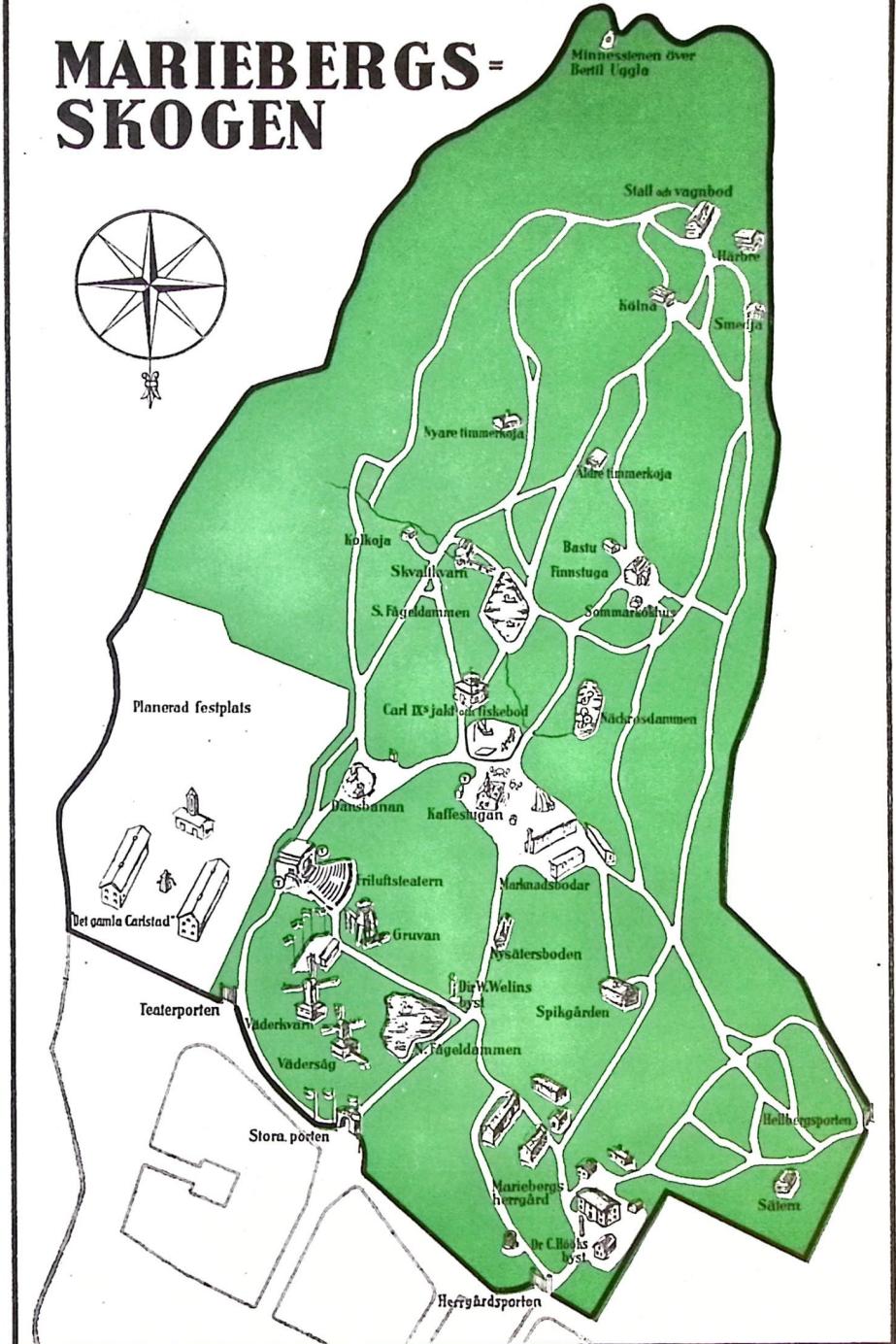
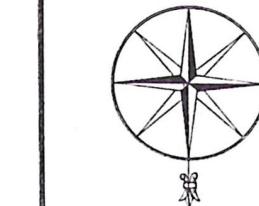
Servering och Teater se sista sidan.

Kom ihåg att detta är stadens park.
Skövla icke dess natur genom att bryta kvistar, repa löv eller plocka blommor.
All åverkan å parken, dess byggnader och anläggningar beivras enligt lag.
Hundar i koppel få medförfas i parken.

SNABBVANDRING GENOM MARIEBERGSSKOGEN

Genom Herrgårdsparten gå vi upp mot den gamla Herrgården företrädande en bostadstyp som är karakteristisk för 1700-talets slut och 1800-talets början. I nedre våningen kök, "husmamsellas kammar" och matsal. I övre våningen salong med gustaviansk väggdekorering, tekabinett med franska vådtapeter från 1830-talet. *Bysten* framför herrgårdstrappan är utförd av värmländske skulptören Erik Rafael-Rådberg och visar siste ägaren dr Conrad Höök, Mariebergsskogens ideelle donator (död 1895). Till höger om herrgårdstrappan ligger den ena flygeln, nuvarande parkvaktsbostad. Till vänster bakom herrgården, den andra flygeln, nuvarande intendants- och parkchefsbostad. Parallelt med huvudbyggnaden på andra sidan den stora med prydnadsväxter planterade planen det senaste tillskottet till friluftsmuseets byggnadsbestånd, f. d. rättarbostaden *Lilla Marieberg*, nu friluftsmuseets expedition. Till höger uppe på en höjd utefter vägen till Hellbergsporten ligger sätern från Kloftsätra i Köla sn. Förbi stall och andra uthus gå vi till Spikgården, bondstuga från Kärrbackstrand i N. Finnskoga och från år 1828, fram till Finntorpet med rökstuga (1860-tal) från V. Mulltjärn, Östmarks sn, sommarkokhus (1800-talets förra hälft) från Slängom, Övre Noppen, Vitsands sn. Längre bort smedja från Ränkered, Älgå sn, vilken utgör del i en större bondgårdsanläggning, till vilken redan uppförts härbre (stolpbod dat. 1664) från Stenåsen, N. Finnskoga sn, stallbyggnad (1700-tal) från Högboda, Boda sn samt kölna (dat. 1747) för torkning av korn från Flåvik, Eskilsäters sn. Längst ut på udden (områdets sydligaste spets) ligger minnesstenen över den under träningslöpning plötsligt avlidne överste *Bertil Uggla*. Vi vänder åter och går till äldre timmerkoja från N. Ny sn, vilken liksom nyare timmerkoja uppfördes på platsen efter 1929 års utställning i Karlstad. Även kolarkoja, en vanlig Bergslagstyp, är uppförd på platsen efter utställningen 1929. Skvaltkvarnen från Dammen, Lekvattnets sn, får sitt vatten från Södra Fågeldammen. Vid dammens norra sida ligger den säregna, utomordentligt vackra *Carl IX:s jakt- och fiskebod* från Kummelön, Ölme sn. Enligt traditionen har denna bod begagnats av konungen vid sjöfågeljakt i Vänern. Genom gluggarna i takets lanternin kunde konungen skjuta åt alla väderstreck. Inrymmer en samling jakt- och fiskredskap. Förbi lekplatsen och kaffestugan går vägen mot nöjesområdet med den stora dansbanan och den år 1943 invigda friluftsteatern med 1059 överbyggda sittplatser, den största i sitt slag i Sverige. På höjden intill teatern ligger lave med konst och spel, en rekonstruktion av en typisk gruvanläggning i östra Värmland (Bergslagen). Förebild har varit Krangruvan, Persberg. Norr om den intilliggande teaterterrassen med sin servering ligger på en höjd mot staden den ståtliga väderkvarnen (1800-talets början) från Örrud, S. Ny sn, av en typ förr vanlig på Värmlandsnäs. Kvarnen är den första på friluftsmuseiområdet uppförda byggnaden. På väg mot Norra Fågeldammen eller Svandammen är vädersågen belägen från Garboden, Botilsäters sn. Denna såg är den enda i sitt slag bevarade i Värmland och troligen byggd år 1875. Vid svandammens sydöstra ände står den av Rafael-Rådberg i brons utförda *bysten* av köpmannen, direktör W. Welin, friluftsmuseets grundläggare. Bysten avtäcktes år 1939 på Welins 80-årsdag. Så fullbordar vi vandringen i den vackra Skogen genom att ta en titt på den åter öppnade marknadsboden från Nysäters sn, Nysätersboden, för att åter komma till kaffestugan, där det kan vara lämpligt att vila en stund under intagandet av förfriskningar.

MARIEBERGS-SKOGEN

SERVERING OCH TEATER

Kaffestugan

tel. 107 89, öppen medio april—medio oktober från kl. 12—22. Söndag och helgdagar under sommarsäsongen från kl. 13. Föreståndarinna: Fru Maria Olsson (bost. tel. 162 42).

Kiosken

tel. 140 28 (även för interurbansamtal).

Teaterterrassen

öppen sommarsäsongen söndag och helgdagar samt i samband med föreställningar på teatern.

Spikgården

för slutna sällskap och föreningar (sprit och dans *ej* tillåtet).
Beställningstel. 107 89.

Friluftsteatern

1059 överbyggda sittplatser. Förköp av teaterbiljetter till större föreställningar såsom talpjäser, operetter, revyer m. m. kungöres genom annonser i dagspressen. Beställningstelefond 150 91 (Lüpperts). Direktionstel. 104 16 *ej* beställningstelefond.

Rörande Mariebergsskogens rikhaltiga *sommarprogram* se veckans tidningsannonser samt affischer.

Effektilämning och förvaring

i Marknadsboden nr 1 varje festkväll från kl. 20 mot avgift.

Parkchef

Intendent Lars Wickström, tel. 141 14, ankn. expeditionen Lilla Marieberg. Expeditionstid: 1 maj—15 september vardagar 8—11,30, 13—17; Lördagar 8—11,30, 13—15; Onsdagar dessutom 18—19.

Parkvakt Herman Andersson, tel. 118 37.

Kom ihåg att detta är stadens park.

Skövla icke dess natur genom att bryta kvistar, repa löv eller plocka blommor.

All åverkan å parken, dess byggnader och anläggningar beivras enligt lag.

Hundar i koppel få medföras i parken.

Pris 25 öre

Toaletter i teaterbyggnaden samt (för barn) vid Kaffestugan.

A Sightseeing in Open Air Museum

MARIEBERGSSKOGEN

Through the Manor-House-entrance we go towards the old Manor-House, representing a type of dwelling-houses that is most characteristic of the end of the 18th and the beginning of the 19th century. The ground-floor contains a kitchen, a small room and a dining-room. On the first floor a drawing-room with wall decorations in the Louis Seize style, a tea-cabinet with French tapestry from about 1830.

The bust in front of the manor-house was made by the Värmland-sculptor Erik Rafael Rådberg and shows Dr Conrad Höök, last owner of the house. He was also the ideal donor of Mariebergsskogen and died in 1895. The right wing is now a residence for the guard, and the left wing is the residence of the intendent. On the other side of the ground, planted with decorative plants is "Lilla Marieberg", the last contribution to the open-air museum. This building was formerly a residence for the farm foreman but is now the office of the museum. To the right on the hill along the road to the Hellberg-entrance lies the *shieling* from Kloftsätra in Köla. The Hellberg-entrance is named after Mauritz Hellberg, a well-known newspaper-man and a very close friend to the famous poet Gustaf Fröding.

We pass by stables and other store-houses to *Spikgården*, a farmhouse from Kärrbackstrand in northern Värmland, and built about 1828, to the *Finn-settlement* with the *smoking cabin* (about 1860) from V. Mulltjärn in Östmark, a *summer cook-house* from Vitsand, built about 1800.

Farther on lies a *smithy* from Älgå, a *store-house* on posts from N. Finnskoga, a *stable* from Högboda and a *kiln* (dated 1747) from Flävik, Eskilsäter. These buildings are parts of a great farmstead, not yet completed. Furthest on the southern point of Mariebergsskogen is the memorial stone of Colonel Bertil Uggla, wellknown athlete in the whole of Scandinavia. He suddenly died here while taking exercise.

We return and take a look at an *old timber-cabin*, built after the exhibition in Karlstad in 1929. The *new timber-cabin* and the *charcoal-cabin* were as well built on this occasion.

The little *water-mill* from Dammen in Lekvattnet gets its water from the *southern Birds Pond*. At the north side of the pond lies the unique *hunting-house of King Charles IX*. This building is from Kummelön in Ölme. The tradition is that the King used it when hunting sea-birds. He was able to shoot in all directions through the small windows in the lantern. The house contains tools for fishing and hunting.

The road passes the *playing-ground* and the *café* to the grounds for public entertainments and the *open air theatre* with 1059 covered seats, the largest of its kind in Sweden. On the hill close to the theatre lies a *ledge with mine-engine and gin*, a reconstruction of a typical mine establishment in eastern Värmland.

North of the *theatre-terrace* — where you can have refreshments — on a hill facing to the town stands the imposing *windmill* from Örrud in S. Ny. It represents a type of windmills, most common on Värmlandsnäs in former days.

On the road to the *northern Birds Pond* or the *Swan Pond* lies the *wind sawmill* from Garboden in Botilsäter, the only mill of its kind that has been preserved in Värmland. It was probably built in 1875.

At the south-eastern end of the Swan Pond stands the *bust* of Wilhelm Welin, founder of the open-air museum. It was sculptured by Rafael-Rådberg, mentioned above.

And then we finish the excursion by taking a look at the *fair-shop* from Nysäter.